

Datum
2020-10-28

Adress
Storgatan 20
215 80 Malmö

Diarienummer
GYVF-2020-3522

Yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Utbildningsdepartementets remiss av promemorian En mer likvärdig och effektiv skoltillsyn

STK-2020-1245

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har tagit del av framlagda bedömningar och förslag i Utbildningsdepartementets promemoria *En mer likvärdig och effektiv skoltillsyn*. I promemorian lämnas förslag som syftar till att öka möjligheterna för Statens skolinspektion att stänga skolor med stora brister, såväl fristående som kommunala. Nämnden ser positivt på promemorians syfte och tillstyrker de framlagda förslagen men ser, mot bakgrund av förslagets ingripande karaktär, behov av ett antal förtydliganden för att säkerställa rättssäkerhet och förutsägbarhet för berörda huvudmän.

Yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden (GVN) har fått möjlighet att yttra sig över Utbildningsdepartementets promemoria *En mer likvärdig och effektiv skoltillsyn*. I Utbildningsdepartementets promemoria lämnas förslag som syftar till att öka möjligheterna för Statens skolinspektion att stänga skolor, såväl fristående som kommunala, med stora brister. Utgångspunkter för de överväganden som har gjorts i promemorian har varit att möjligheterna till ingripande ska vara så likvärdiga som möjligt för kommunala och enskilda skolhuvudmän och att Skolinspektionen ska ha så effektiva och tydliga verktyg som möjligt för sin tillsyn.

Utredningens förslag och bedömningar samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens reflektioner

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden (GVN) ser positivt på promemorians syfte och tillstyrker de framlagda förslagen men ser, mot bakgrund av förslagets ingripande karaktär, behov av ett antal förtydliganden för att säkerställa rättssäkerhet och förutsägbarhet för berörda huvudmän.

Nedan följer nämndens kommentarer och synpunkter utifrån promemorians avsnitt. Yttrandet innehåller endast de avsnitt som berör GVN:s ansvarsområden och där nämnden har synpunkter eller kommentarer.

7.4 Det kan i vissa fall vara olämpligt att stänga en kommunal skola

Förslag: Om förutsättningar för ett verksamhetsförbud föreligger, men ett sådant beslut med hänsyn till omständigheterna är olämpligt ska Skolinspektionen i stället kunna besluta att staten på kommunens eller regionens bekostnad ska vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse (statliga åtgärder för rättelse).

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter

Utredningen framhåller att en förutsättning för att ett verksamhetsförbud ska vara möjligt är att rätten till utbildning kan tillgodoses genom att de elever som går på berörd skola har möjlighet att byta till en annan skola. Som exempel på situationer där så inte är möjligt, och statliga åtgärder för rättelse därför istället ska kunna väljas, nämner utredningen en liten kommun med bara ett fåtal kommunala skolor där ett verksamhetsförbud skulle drabba berörda elever på ett oförsvärligt sätt. I detta sammanhang vill nämnden understryka vikten av att det beaktas att även elever på skolor i stora kommuner kan drabbas på liknande sätt när skolorna, såsom ofta är fallet, är fullbelagda och det tar tid att hitta såväl kort- som långsiktiga lösningar för att säkerställa elevernas rätt till utbildning. Nämnden förordar därför att det ska tydliggöras att Skolinspektionen inför val av verktyg ska göra en bedömning utifrån förhållandena i varje enskilt fall och att berörd huvudman, oavsett kommunens storlek, ska ges möjlighet att inkomma med synpunkter.

8.4 Det bör införas en ny särskild grund för ingripande vid upprepade missförhållanden

Förslag: En ny grund för återkallelse av ett godkännande, ett medgivande eller ett beslut om rätt till bidrag respektive verksamhetsförbud eller statliga åtgärder för rättelse införs. Den nya grunden innebär att ett sådant ingripande kan aktualiseras inom två år från ett föreläggande som har gällt ett allvarligt missförhållande, även om förelägandet har följts, om två ytterligare förutsättningar är uppfyllda. Den ena förutsättningen är att huvudmannen tidigare har visat bristande förmåga eller vilja att fullgöra sina skyldigheter som huvudman för verksamheten, den andra är att ett allvarligt missförhållande i verksamheten ändå föreligger.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter

Nämnden har inga invändningar mot att de mest ingripande åtgärderna tillgrips när allvarliga missförhållanden konstateras föreligga på en skola vid två tillfällen under en tvåårsperiod, såvida möjligheten till mindre ingripande åtgärder prövats för att säkerställa elevernas rätt till en fullgod utbildning. Nämnden vill dock poängtera vikten av att begreppet *allvarligt missförhållande* tydliggörs, se nedan under punkten 8.5 för motivering.

Vidare anser nämnden det vara problematiskt att förutsättningen att huvudmannen tidigare har visat bristande förmåga eller vilja att fullgöra sina skyldigheter som huvudman inte är

tidsatt. Såväl ledamöter i kommunala nämnder som i styrelser för enskilda huvudmän byts ut och det bedöms inte vara skäligt att tidigare företrädares bristande förmåga eller vilja att fullgöra sina skyldigheter läggs till grund för ingripande mot nuvarande huvudmän.

Utredningen framhåller att det inte ska tillmätas betydelse om det är huvudmannens vilja eller förmåga som tidigare har brustit, utan att det finns konkreta exempel på att huvudmannen har brustit i uppfyllande av gällande regler. Som ett exempel anger utredningen att verksamheten varit föremål för ett tidigare ingripande från tillsynsmyndigheten, t.ex. i form av ett föreläggande eller en anmärkning. För att säkerställa en rättssäker tillämpning anser nämnden det vara av vikt att det tydliggörs att huvudmannens bristande förmåga, när detta läggs till grund för bedömningen, *ska* ha föranlett kritik av någon form i ett tillsynsbeslut. Vad gäller huvudmannens bristande vilja att fullgöra sina skyldigheter bör det införas ett krav på att även denna finns dokumenterad. Nämnden har förståelse för att uppgifter om att en huvudmans bristande vilja, såsom t.ex. att en huvudman lämnat vilseledande information eller inte gett tillsynsmyndigheten tillträde till verksamhetens lokaler, inte alltid skrivs fram i ett tillsynsbeslut. Även om dessa fall torde vara relativt sällsynta, anser nämnden att det ur rättssäkerhetssynvinkel är av vikt att det tydliggörs att enbart en i någon form dokumenterad bristande vilja hos en huvudman att fullgöra sina förpliktelser får läggas till grund för de mest ingripande åtgärderna.

8.5 Det ska anges i ett föreläggande om missförhållandet bedöms vara allvarligt

Förslag: Om tillsynsmyndigheten bedömer att de brister som påtalas i ett föreläggande utgör ett allvarligt missförhållande ska detta anges i föreläggandet, bl.a. för att skapa en ökad tydlighet för huvudmannen om vad som kan bli följden av fortsatta missförhållanden.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter

Nämnden vill i detta sammanhang understryka vikten av att en närmare definition sker av begreppet *ett allvarligt missförhållande*. För att säkerställa en rättssäker och likvärdig rättstillämpning är det av vikt att det tydliggörs vilka slags brister som kan anses vara så allvarliga att de mest ingripande åtgärderna ska kunna tillgripas. Skolinspektionen har redan i dag en skyldighet att förena ett föreläggande med vite om detta avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt. Nämnden förutsätter liksom utredningen att Skolinspektionen tillgriper de mest ingripande åtgärderna först när Skolinspektionen prövat förutsättningarna för mindre ingripande åtgärder, men ser ur rättssäkerhetssynvinkel ett behov av en definition av begreppet allvarligt missförhållande och därmed ett tydliggörande av skiljelinjen mellan de olika formerna av ingripanden

Ordförande

.....
Juan-Tadeo Espitia (S)
.....

Förvaltningsdirektör

.....

Lars Rehnberg
